

over het taalgebruik in de brief van Jacobus. In het laatste geval werd er namelijk een antwoord afgekeurd waarvan de inzender niet meer te achterhalen is. Het verloop van zowel Poelmans als Wijbelinghs studie sluit niet uit dat zij een inzending voorbereid hebben.⁷¹

In een enkel geval hebben prijsvragen duurzame vruchten afgeworpen. Hofstede de Groot, die bij zijn studie rond de Brief aan de Hebreëen Hugo de Groots *Annotationes* had leren waarderen, begon enkele maanden daarna aan een kritische editie van het Nieuwtestamentisch deel. De *Annotationes in Novum Testamentum*, die in de jaren 1826-1834 in negen delen verschenen, worden thans nog gebruikt.⁷² Meijboom bezorgde een nieuwe editie van Hemsterhuis' *Oeuvres philosophiques*, die tot aan de editie van M.J. Petry in 2001 als standaardtekst gold.⁷³ Kuyper bracht in aansluiting op zijn verhandeling de eerste, nimmer achterhaalde, wetenschappelijke editie van de werken van a Lasco tot stand.

Waarom 'Groninger school'?

Waar heden ten dage naar de Groninger godgeleerden wordt verwezen, gebeurt dat vrijwel uitsluitend in verband met begrippen als verlicht, (volks)opvoeding en natievorming.⁷⁴ Het bovenstaande laat zien, dat de Groningers – volksopvoeder De Groot voorop – in de eerste plaats theologen waren, die niet slechts aandacht besteedden aan het lager, maar ook aan het hoger onderwijs, en dat niet alleen vanwege de natie, maar in de eerste plaats vanwege de eigen Vaderlandse kerk en de eigen Groninger academie en faculteit. Namen als die van Hemsterhuis, Schleiermacher en Van Heusde – een trio dat bij de Groningers hoog stond aangeschreven – geven bovendien aan dat een simpele aanduiding als verlicht bij lange na niet voldoet om hun doen en laten te typeren. Het feit dat het GGG bereid was zonodig jaarlijks f 50 – destijds meer dan een half maandtraktament van een predikant – af te zonderen voor een medaille, toont aan, dat de Groningers zich bewust waren dat het prijsvrageninstituut naast theologische compendia, dissertaties, en het populair-wetenschappelijke tijdschrift *Waarheid in Liefde*, een belangrijk middel kon zijn om hun visie te verbreiden. De academische prijsvragen en dito bekroningen werden immers in de pers bekend gemaakt.⁷⁵ Dat alle teksten in het Latijn waren gesteld, maakte voor het met de prijsvragen beoogde publiek niet veel uit. Ieder die een universitaire studie had gevolgd, bezat destijds minstens enige vaardigheid in het lezen van die taal. Wie ziet hoe duidelijk de Groninger hoogleraren en hun discipelen vooral in de jaren 1835-1841 in het prijsvragencircuit present waren, begrijpt beter dat tegenstanders, te beginnen met Groen van Prinsterer in zijn adres aan de synode van 1842, spraken van 'Groninger

⁷¹; Van Lieburg, *Prijsvragen*, 25, III 5, vgl. 44. Poelman promoveerde op een proefschrift '*exhibens theologiam Petrinam*'; Wijbelinghs onderwerp luidde: '*quis sit epistolae Jacobi scriptor*'.

⁷² Zie m.n. *Annotationes* I, Groningae 1826, III-VI.

⁷³ Meijboom volvoerde daarmee een plan van de in 1839 gestorven Van Heusde; F. Hemsterhuis, *Oeuvres philosophiques*, 3 tomes, Leeuwarde 1846-1850, m.n. *Oeuvres* I, (5), (7). F. Hemsterhuis, *Wijsgerige werken*, uitg. door M.J. Petry, Budel/Leeuwarden 2001, m.n. xv.

⁷⁴ Zie N. Bijleveld, *Voor God, Volk en Vaderland. De plaats van de hervormde predikant binnen de nationale eenwordingsprocessen in Nederland in de eerste helft van de negentiende eeuw*, Delft 2007, passim, en de typering (door J. van Zuthem en M. Duijvendak) van de Groningers richting in M.G.J. Duijvendak e.a. (red.), *Geschiedenis van Groningen* III, Zwolle [2009], 110-112, 397, 411. Op de typering in Caljé *Gron. universiteit* hoop ik later afzonderlijk in te gaan.

⁷⁵ Bij de door Van Lieburg (*Prijsvragen*, 34, n. 107) genoemde media moet ook het maandschrift *Boekzaal* worden genoemd, dat tot midden 1852 onder 'Akademie-nieuws' het nodige over Utrecht en Leiden (nauwelijks over Groningen!) publiceerde; zie bijv. *Boekzaal*